

Den 2.4.2017

Undervisningsminister Merete Riisager,
Uddannelses- og forskningsminister Søren Pind,
Folketingets undervisningsudvalg,
Folketingets uddannelses- og forskningsudvalg,
Chefkonsulent Per Bredholt Frederiksen, UVM,
UU-lederforeningen i Danmark,
Danmarks Vejlederforening,
Diverse aviser, blade og magasiner m.fl.

Vejledning er ikke en formssag – ej heller i reformtider

Uddannelse af vore unge har altid spillet en stor og vigtig rolle. Debatten er atter blusset op. Der tales om praktisk uddannelsesparathed, og der er nedsat et ekspertudvalg om bedre veje til en ungdomsuddannelse med rektor Stefan Hermann som formand.

Ekspertgruppen fremlagde i en nylig pressemeddelelse anbefalinger til, hvordan flere unge kommer godt videre efter grundskolen. Disse anbefalinger omfatter to nye begreber, det er nyttigt at kende for at kunne følge det videre arbejde i regeringen.

Systemet skal gøres mere overskueligt og sammenhængende. Unge med behov for at blive rustet til at komme videre med uddannelse eller job skal fremover kun gå ind ad én dør.

Den Forberedende Uddannelse skal tage udgangspunkt i den enkeltes forudsætninger, faglige niveau og potentiale, integrere nuværende tilbuds styrker og variation, sigte mod beskæftigelse, produktion og uddannelse, være fleksibel i sin opbygning, mm. (citater fra pressemeddelelsen). Der etableres en enstrengt styrings- og finansieringsmodel med statsligt taxameter og betydelig kommunal medfinansiering.

Og der etableres en "ny kommunal ungeindsats", der overtager funktionerne i Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) og får ansvar for den unges uddannelsesplan, tilrettelæggelse af afsøgningsforløb, koordinering af kontaktpersoner samt etablering af en erhvervsbro for virksomhedsrettede aktiviteter. Her samles også SSP, PPR, SPS m.fl. Der tilknyttes en gennemgående kontaktperson – "en fast hånd i ryggen" - for unge, der har særligt behov for støtte fra flere instanser på vejen fra grundskolen til gennemført uddannelse eller beskæftigelse. Optagelse til Forberedende Uddannelse skal bero på kommunal anbefaling ud fra den unges uddannelsesplan.

Endelig nævnes, at foruden iværksættelse af et strategisk forskningsprogram på området etableres en national opfølgning på effekt og kvalitet baseret på institutionernes frihed til lokal kapacitetsopbygning samt mulighed for systematisk evaluering af den lokale indsats. Udover den "faste hånd i ryggen" nævnes, at indsatsen i udskolingen bør styrkes med praksisnært karrierelæringsperspektiv, og at 95 %-målsætningen erstattes af en 100 %-målsætning, som rummer alle unge.

Så langt og godt – men ikke godt nok!

Vejlednings Historisk Selskab, VHS, finder, at vejledning er helt fundamental i uddannelsessystemet. Enhver ung bør have ret til vejledning i uddannelsesspørgsmål helt fra grundskolen. Som udgangspunkt skal vejledning funderes, mens eleverne går i skole med henblik på kvalificerede beslutninger i forbindelse med afgang fra skolen.

Vejlederne i skolen og på ungdomsniveauet skal være vejledningsfagligt kompetente. I det hele taget er det vigtigt, at de nuværende vejlederes kompetencer ikke går tabt. Det er afgørende vigtigt, at eleverne/de unge føler, der er sammenhæng i vejledningen. Der kan være én "indgang" i kommunerne for de unge til bl.a. vejledning. Samtidig er det vigtigt, i hvilket regi denne indgang placeres! Og det er særdeles vigtigt, at

der i denne "indgang" er kompetente medarbejdere, der formår at sende folk videre til de rette nøglepersoner – herunder specifikke vejledere.

Under alle omstændigheder er det vigtigt, at den vejledte og dennes ønsker og kompetencer er i fokus!

Ekspertudvalget synes at vurdere, at "en tidligere og mere systematisk indsats i grundskolens udskoling udgør en central del af løsningen for at styrke den samlede indsats. Grundskolen har med folkeskolereformen og "den åbne skole" fået gode muligheder for at indgå i et tættere samarbejde med det lokale forenings- og erhvervsliv. Der kan indsatsen i udskolingens samles i et karrierelæringsperspektiv, så vejledningsaktiviteter understøttes og aktualiseres i den faglige undervisning – heriblandt en højere grad af erhvervspraktik og inddragelse af virksomheder." (citater fra Ekspertgruppens anbefalinger til regeringen, kapitel III, s.13), og dernæst nævnes igangsættelse af et udredningsarbejde vedr. frafald og dets årsager - også i grundskolen. Uddannelsesparathedsvurderingen skal i højere grad baseres på, hvad de unge kan og ikke alene, hvad de vurderes til ikke at kunne. Den skal fungere som en statussamtale, der skitserer og igangsætter et forløb med en handleplan og en proces, der gælder for resten af udskolingsforløbet. Den sikrer, at alle kan vurderes parate til noget.

De her fremtrukne emner af ekspertgruppens anbefalinger til regeringen sætter - ud fra vores samlede indsigt - anbefalingsområde 10: Kapacitetsopbygning, opfølgning og implementering forrest og som noget væsentligt og centralt. Det er skolebørn, unge mennesker, det drejer sig om. Det er ikke nok nu at inddrage eksisterende god praksis i implementeringsstrategien, for (som det også nævnes i teksten kapitel IV, s.24): Der mangler en fælles profession, ELLER der mangler en fælles professionel norm, der vil kunne medvirke til, at der i hverdagen på skolerne er fælles forståelse af, hvorfor børnene og de unge alle skal kunne mestre de faglige krav, de sociale krav, og at alle i deres skoletid skal have mulighederne for at kunne udvikle sig til de hele mennesker, der kan klare sig i en verden udenfor skolen med hensyn til uddannelse og arbejdsliv. I forbindelse med den her beskrevne Ny Uddannelse kaldes disse kompetente fagpersoner i skolen (lærerne, skolevejlederne, ungdomsvejlederne) for noget så upersonligt som "indsats" og "kræfter".

Ikke overraskende foreslår Ekspertudvalget grundlæggende ændringer i vejledningsordningen i Danmark. Den nationale målsætning, som kan dateres tilbage til 1992 (Ole Vig Jensen) er aldrig nået - og nås vel heller aldrig! Men vejledningen har gennem årene distanceret sig fra, hvor den bør have sit udspring: nemlig et grundlæggende kendskab til vejledningssøgendes forudsætninger, netværk, dagligdag og liv! Vejledningen bør ligge så tæt op af den vejledningssøgende som muligt, og når vi her snakker om børn og unge, snakker vi om tæt til grundskolen!

Vejledningen af den enkelte elev bør foretages af en vejleder, som har sin daglige gang på skolen, som har skolen "under huden", og vejlederen må gerne have andre opgaver på skolen, der gør, at vejlederen kender alle skolens børn! Der undervises i dag alt for lidt i UEA (uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorientering). Vejlederen bør have kompetence og pligt til at igangsætte, endsiges forestå denne undervisning! Ansvar for dette arbejde bør knyttes tæt til kommunens skolevæsen og ikke i et fjernt UU-center, som ofte ligger uden for den enkelte kommunes grænser!

Vi har i dag kun 98 kommuner, så det giver klar mening, at hver kommune har sin vejledningsordning! Der kan samtidig være god idé i, at f.eks. UU og PPR samordnes. Det vil give et forpligtende samarbejde mellem de aktører, der sammen med børn og forældre planlægger den unges uddannelsesvej.

Som medlemmer af Vejledningshistorisk Selskab - og stadig med hjerterne på rette sted for de unge mennesker - må vi indtrængende pege på vigtigheden af, at der sættes fokus på de unge ved at styrke fagligheden, afsættes timer til faget UEA, og at der stilles krav til skolerne om, at de er til for eleverne og ikke omvendt. Det skal være klart for alle, at eleverne skal uddannes til et liv efter skolen, og at alle skolens medarbejdere er en del af arbejdet for at nå det mål. Eleverne skal kunne bruge deres viden og deres færdigheder til noget også efter grundskolen. De skal kunne handle med begrundelse og agere i verden, de skal producere noget og have interesse for og glæde ved at være en del af noget større udenfor skolen.

Eleverne forstår, når de handler med fornuft, at der er konsekvenser ved at vælge, idet et valg samtidig er et fravalg af andre muligheder. At handle med fornuft betyder også, at elevernes valg er "informeret" og baseret på evner og formåen.

Ekspertgruppen nævner ikke vejlederen eller læreren som en af de kræfter, der skal varetage feltet fremover. Er det, fordi vejlederne for over et årti siden blev flyttet væk fra skolerne og over i et nyetableret UU? Disse fagligt kompetente lærere og vejledere skulle nu på afstand varetage vejledningen af skoleeleverne (og forældrene) i regi af UU og ved fysisk tilstedeværelse på skolerne. Men de havde ikke længere fast gang på skolen som undervisere og vejledere. Fra at være til stede og tilknyttet én skole, fra at være synlig og den, man hilser på og møder på trappen hver dag, blev UU-vejlederen en for eleverne (delvis) ukendt person på "besøg" og kun til rådighed 3-4 dage ad gangen i forskellige perioder.

Der er et spring mellem det, VHS kan anbefale regeringen i fremtiden, og den praksis, der er beskrevet i ekspertgruppens anbefalinger. Kløften og afstanden, der blev dannet mellem elever og vejledere i hverdagen for år tilbage, skal ikke med Forberedende Uddannelse og ny kommunal ungeindsats øges yderligere.

Rammerne og aftalerne for dem, der skal levere og præstere "den faste hånd i ryggen" til hverdag, de der benævnes "indsats" og "kræfter", skal være vide og gennemtænkte!!

Det er stadig sådan, at Søren Kierkegaard har ret, når han siger, at "hjælpkunst" (vejledning) tager sit udgangspunkt i at møde den vejledningssøgende, der "hvor han er"! Kun et indgående kendskab til den vejledningssøgende kan betinge det!

Dette indlæg i debatten er sendt af Per Rye på vegne af VHS (Vejlednings Historisk Selskab) bestående af en række fhv. UU-ledere, skolekonsulenter for UEA, kuratorer, UU-konsulenter, UU-vejledere m.v., som gennem længere perioder har siddet i bestyrelsen for Danmarks Vejlederforening:

- Ingolf Eide, fhv. uddannelsesleder Greve Kommune
- Uffe Tvede Hansen, fhv. UU-leder, UU Sjælland syd
- Leif Erik Pedersen, fhv. UU-leder, UU-København
- Susse Brandt, fhv. skole- og ungdomsvejleder Ingrid Jespersens Gymnasieskole, Kbh.
- Ulf Lindow, fhv. UU-leder, UU Vestsjælland
- Niels Andreasen, fhv. UU-leder, UU-Mariagerfjord
- Jytte Bennetzen, fhv. kurator og PPR, Greve Kommune
- Mogens Tranders, fhv. skole- og UU-vejleder, Skovbo Kommune
- Per Rye, fhv. fmd. Danmarks Vejlederforening, fhv. UU-koordinator UU-Vendsyssel